

Erginleşme Üstüne

– yolcu9901 · 24 Ekim 2021

Akıl Zeka Hafıza konulu yazımda, “İnsan var oluşunda hayvanların özelliğini taşır. İnsanın ilk akılı (Biyolojik akıl) da hayvanidir. İçgüdüler ve dürtülerle sınırlıdır. Bu doğal aklın herkeste eşit olduğu varsayılmaktadır.

Ne var ki İnsanın beyni bilgiye de aç doğar. İnsanın bedeni geliştikçe bilgisi, dolayısıyla, İnsani akılı da gelişir. Bilgilerle beslenen bu akla, Beşeri akıl ya da insani akıl diyoruz.” Demiştım.

İnsanların birbirinden farkı da bilgisinin, dolayısıyla İnsani aklının farkı kadardır. Kuran: “Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?” (Zümer Suresi 9.Ayet), diyerek bilginin önemini vurgulamıştır.

“Bilgi akılı besler, akıl bilgiyi süsler.”

Elbette aklını bilgiyle besleyen insanın akılı, bilgiye sırtını dönenlerin aklından üstündür. Ondan sebep atalarımız: “Akıl, akıldan üstündür” demiştir. Diyerek, konuya dönelim.

Hasan Yığın öğretmen arkadaşım, “Mutluluk Üstüne” yazıma yaptığı yorumda: “Mutlu olmak! Bu ülkede mi? Diyerek tepkisini, “Deli olursa belki!” Diyerek yargısını, “Ben akıllıyım.” Diyerek de mutsuzluğunu

ifade etmiş, buna sebep olduğunu düşündüğü aklını suçlamıştı.

Arkadaşım: “bazı deliler gerçekten mutlu olabilirler. Çünkü deliliğin keyfini özgürce yaşıyorlar. İnsanlar öylemi ya? Ne yazık ki insanlar, bana göre de henüz (Kant’ın ifadesiyle) ‘erginleşemediği’ için, İnsan olmanın keyfini yaşayamıyorlar.” Demiştım.

İnsan, ergin olmama durumundan kurulduğu zaman insan olmanın keyfini de külfetini de sorumluluğunu da yaşayacaktır elbet. Bilinen bir söz, “Büyümenin yaşı yoktur.”

Devam edelim.

Rivayet edilir ki, bir gezgin derviş uzun yolculuktan sonra, sırtında hırkası, omzunda heybesi, elinde asası üstü başı toz içinde menzil hanına ulaşır. Hanın önü süslü arabalar, torbalanmış atlar, duvar dibine sinmiş seyislerin, arasından geçerek hana girer.

Han kalabalıktır. Ağalar, beyler renkli, bir o kadar da gösterişli giysileri içinde eyvanda birbiriyle sohbet etmekte. Hancı, bu hırpani kılıklı dervişi bir telaşla ama saygıyla, görüntüyü bozmasın diye merdivenin kuytusunda bir masaya oturtur. Aceleyle masaya yemekler gelir. Derviş yemek yerken eyvanda ki konuşulanları da duyar. Ağalar, beyler yüksek sesle İbni Rüşd der ki, Farabi der ki, Aristo der ki, vs vs. Herkes biraz da böbürlenerek naklen edindiği bilgisini bir diğerine anlatmaktadırlar.

Bu arada merdiven altında derviş karnını doyurmuş, merdivenin kuytusundan çıkmış elindeki asa ile taşa vurarak eyvandakileri susturmuş:

“Ağalar, istemeyerek sohbetinizi duydum. Kusura kalmayın ama onun bunun söylediklerini anlatıyorsunuz da siz ne diyorsunuz? Kendinizden bir şey konuşmadınız. Efendiler, elin bastonuyla yol yürünmez!” diyerek handan çıkar.

Bu öyküyü nasıl anlamalıyız. Kant’ın da ifade ettiği gibi, “insanın kendi aklını bir başkasının

kılavuzluğu, desteği olmadan kullanamadığı”, o sebepten de hangi yaşta olursa olsun ‘erginleşemediği’, bir başka deyişle tam bir insan olamadığını.” Anlamalıyız. En azından ben öyle anlıyorum. Oysa...

Akıl, insanı özgürleştirir de insan, aklını özgür bırakabilir mi? Soru da sorun da budur.

İnsanlar örf, adet, gelenek töre, din, ve egemenlerin kendi çıkarına dayattığı yasalar gibi hiçbirisi kendi tercihi olmayan, geçmişten geleceğe taşımaya koşullanmış ağırlıkları sırtında; bir ömür çalışıp didinerek sahip olduğu dünyalıkları kucağında taşıyarak gidiyor kendi sonuna doğru. Taşdıklarının ağırlığı altında ezile büzüle.

Şimdi bu kadar ağırlığın altında doğrulabilir mi insan? Doğrulup da kendi seçimi olmayan ağırlıklardan en azından bir kısmını sırtından atabilir mi? Bunun yazıldığı ve söylendiği kadar kolay olmadığını biliyorum.

Bununla beraber her çağda aklını özgürleştiren düşündüklerini bedeli ölüm olsa da özgürce ifade eden aydınlar, filozoflar, düşün insanları, sanatçılar var olmuştur, var olacaklardır.

Ne diyordu kant: “İnsanların erginleşememesinin sebebi korku ve tembelliktir.” Doğru bir tespit ama yukarıda sıraladığım ağırlıkları boynundaki heybesinde taşımaya koşullu insanda, özgürce hareket edecek hâl mi kalır ki tembellik yapmasın? Sırtında taşıdıkları için mahalle baskısı ve yasa koyucu egemenlerin zulmü altında, korkmasın da ne yapsın insanlar?

Benim de istediğim insanlar korkularını yensinler. Akılları kendilerini özgürleştirdiği kadar kendileri de akıllarını özgür bıraksınlar. Bir tamam insan olsunlar. Dünyayı kendileri için cennete çevirsinler. Umudumuz, çabamız da bunun içindir.

Yazımı şöyle sonlandırmak istiyorum.

“Her insan kendisine çobandır. Kendisini güdemeyeni başkaları güder.”

----- Tahir Eker 24.10.2021